

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ



Регіональна та національна безпека

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»  
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»  
Освітній рівень перший (бакалаврський)  
Освітня програма Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Статус дисципліни базова  
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Завідувач кафедри  
міжнародного бізнесу та економічного аналізу

Ірина ОТЕНКО

Харків  
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні кафедри *міжнародного бізнесу та економічного аналізу*  
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Розробник:

Іващенко Ганна Анатоліївна, к.е.н., доц. кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

**Лист оновлення та перезатвердження  
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

## Анотація навчальної дисципліни

Активізація сучасних викликів та загроз у світі диктує необхідність вивчати, аналізувати та обмірковувати питання безпекознавства на глобальному, регіональному та національному рівні. Перед людством стоять питання, які потребують термінового вирішення, а саме: екологічні, демографічні, технологічні та політичні. Найбільш гострі проблеми глобального світу: демографічний вибух, людство на межі екологічних катастроф, проблеми ядерного стримування, «гібридні» війни, політична нестабільність міжнародних відносин, військові конфлікти, незаконні анексії територій. Виникає необхідність глибокого розуміння всіх цих питань, їх моніторингу та систематизації, а також знаходження шляхів вирішення.

Вивчення дисципліни дає можливість студентіві набути досвіду проведення оцінювання та аналізу питань забезпечення глобальної, міжнародної, колективної, регіональної та національної безпеки. Дасть змогу зрозуміти місце України в сучасному геополітичному просторі та її можливості захисту своїх інтересів.

Метою навчальної дисципліни «Регіональна та національна безпека» є формування у студентів комплексного уявлення про основні цілі, завдання та ключові напрямки зовнішньої політики України в сфері безпеки на регіональному та глобальному рівнях.

### Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	іспит

### Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Преквізити	Постреквізити
Політологія	Міжнародна інформація
Країнознавство	Міжнародні відносини в Європі
Філософія	Міжнародні організації
Іноземна мова	Міжнародні відносини та світова політика

### Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
ЗК1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України	РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин
СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та	РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності

інформаційному	
СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень	РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень
СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав	РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях
СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України	РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів
СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені	РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації

## Програма навчальної дисципліни

### Змістовий модуль 1. Проблеми безпеки в сучасних міжнародних відносинах

#### Тема 1. Сутність безпеки в міжнародних відносинах

Актуальність навчальної дисципліни «Регіональна та національна безпека» в умовах зростання сучасних викликів та загроз. Предмет, методи та основні завдання навчальної дисципліни. Сучасні світові процеси (глобалізація та регіоналізація міжнародних відносин) та їх вплив на сутність безпеки. Базові та сучасні концепції міжнародної безпеки. «Національна безпека», «глобальна безпека», «регіональна безпека», «міжнародна безпека», «колективна безпека». Система міжнародної безпеки. Сучасні загрози та виклики національній та міжнародній безпеці. Місце України в системі міжнародної та регіональної безпеки.

#### Тема 2. Глобальна безпека

Поняття, систематизація та класифікація глобальних проблем. Тенденції глобалізації. Зростання соціально-економічної нерівності населення між бідними і багатими країнами – головна проблема сучасності. Поняття та характеристика екологічних проблем. Демографічні проблеми сучасності. Демографічна ситуація та демографічні тенденції в Україні. Глобальна екологічна безпека. Парадокси глобальної та регіональної безпеки. Проблеми енергетичного забезпечення глобального світу. Роль держав та інших політичних і

громадських організацій у вирішенні глобальних викликів і загроз. Тероризм як загроза глобальній та національній безпеці.

### **Тема 3. Міжнародні конфлікти та війни як основна загроза регіональній безпеці**

Міжнародна політика як одна із сфер суспільного життя, її конфліктність. Теоретичні та методологічні аспекти вивчення конфліктів та війн. Загальна характеристика війн та їх класифікація. Особливості міжнародних конфліктів в XXI столітті. Локальні війни як складова міжнародних конфліктів холодної війни. Втручання великих держав у внутрішні справи інших країн. Етнічні та міжнаціональні конфлікти. Основні механізми врегулювання конфліктів. Технології силового та несилового вирішення сучасних конфліктів.

### **Тема 4. Роль міжнародних організацій в формуванні та трансформації системи міжнародної безпеки**

Поняття права міжнародної безпеки. ООН як провідна глобальна організація забезпечення міжнародної безпеки: історія створення та розвиток. Органи ООН з підтримки миру та безпеки (Рада Безпеки, Генеральна Асамблея, Міжнародний суд ООН). Роль ОБСЄ в системі міжнародної безпеки: від наради до організації. Пріоритетні напрямки діяльності ОБСЄ з підтримки безпеки та миру. Місце НАТО у формуванні сучасної системи міжнародної безпеки. Еволюція концептуальних засад НАТО у постбіполярний період. Роль Європейського Союзу в системі міжнародної безпеки. Особливості реалізації спільної політики безпеки та оборони ЄС на сучасному етапі.

## **Змістовий модуль 2. Забезпечення національної безпеки України**

### **Тема 5. Нормативно-правові та інституційні засади реалізації політики безпеки України**

Підходи України до визначення національної та міжнародної безпеки: аналіз основоположних документів. Підходи України до посилення безпеки на національному та міжнародному рівнях. Класифікація викликів та загроз національній безпеці. Стратегічні цілі та основні завдання політики національної безпеки української держави. Воєнно-політичні аспекти національної безпеки України. Пріоритетні напрямки реалізації зовнішньої політики України у сфері безпеки та захисту національних інтересів. Повноваження та компетенція органів влади в Україні в сфері безпеки.

### **Тема 6. Україна та проблеми безпеки в рамках ООН та ОБСЄ**

Пріоритетні питання діяльності України в ООН. Проблема реформування ООН та позиція України. Україна та ОБСЄ в контексті трансформації системи міжнародної безпеки. Міжнародні миротворчі операції. Інтереси України щодо участі в операціях з підтримки миру. Нормативно-правове регулювання миротворчої діяльності України: національний та міжнародний контекст. Місце України в міжнародних миротворчих силах, зокрема під егідою ООН та ОБСЄ.

### **Тема 7. Україна в європейській та євроатлантичній системах безпеки**

Україна в системі європейської безпеки. Взаємодія Україна - НАТО. Співробітництво України та ЄС в сфері безпеки. Безпекове співробітництво України з країнами Центрально-Східної та Південно-Східної Європи.

Участь України у врегулюванні конфліктів в Європі: історія і сучасність. Умови участі України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки. Інтереси та підходи України до врегулювання конфліктів в Європі.

Перелік практичних та лабораторних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

### **Методи навчання та викладання**

Методи навчання, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти. При викладанні дисципліни використовуються: проблемні лекції, експрес-опитування, індивідуальні опитування, дискусії, презентації, робота в малих групах, індивідуальна дослідницька робота під час підготовки есе, або наукової статті та курсової роботи.

Проблемна лекція проводиться за темою 6. «Україна та проблеми безпеки в рамках ООН та ОБСЄ». Експрес-опитування студентів проводяться за темами: 1 «Сутність безпеки в міжнародних відносинах», 3 «Міжнародні конфлікти та війни як основна загроза регіональній безпеці», 7 «Україна в європейській та євроатлантичній системах безпеки».

Індивідуальне опитування студентів проводяться за темою 1 «Сутність безпеки в міжнародних відносинах». Дискусії проводяться під час проведення практичних занять, зокрема, демонстрації студентами презентацій при обговоренні їх основних питань. Робота в малих групах проводиться при демонстрації студентами презентації за темою 5. Студенти працюють в групах по 3-4 студенти. Індивідуальна дослідницька робота студентів проводиться під час підготовки есе, або наукової статті та курсової роботи.

### **Порядок оцінювання результатів навчання**

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні та лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних та лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу (максимальна сума – 40 балів, мінімальна сума, після отримання якої вважається, що студент склав іспит – 25 балів).

**Поточний контроль** включає оцінювання роботи студентів під час:

лекцій: опитування за умови відповіді студентом на поставлені викладачем питання, які свідчать про ступінь засвоєння лекційного матеріалу. Загальна кількість балів 2.

Активна робота на парі, зокрема, на практичному занятті передбачено по 2 бали. Максимальна кількість балів за активну роботу на парі, зокрема, на практичних заняттях 10 балів.

На практичних заняттях проводяться опитування. Максимальна кількість балів за опитування на практичних заняттях складає 4 бали. Передбачено по 2 бали.

Активна робота на парі, на лабораторному занятті передбачено по 2 бали. Максимальна кількість балів за активну роботу на парі, зокрема, на лабораторних заняттях 4 бали.

Поточна контрольна робота максимально оцінюється в 5 балів. В контрольній роботі передбачено 1 теоретичне питання та 2 практичних завдання. Теоретичне питання оцінюється в 1 бал. Практичні заняття оцінюються по 2 бали кожне максимально. Контрольних робіт передбачено 2. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за дві контрольні роботи складає 10 балів.

Написання есе, або наукової статті. Для написання есе розроблено теми та вимоги. Максимальна кількість балів за написання есе, або наукової статті 10.

Колоквіум максимально оцінюється в 7 балів. При написанні колоквіуму передбачено передбачено 1 теоретичне питання та 3 практичних завдання (стереотипне, діагностичне та евристичне). Теоретичне питання оцінюється в 1 бал. Стереотипне завдання оцінюється в 1 бал, діагностичне – 2 бали, евристичне – 3 бали максимально.

При поточному контролі знань на лекціях, лабораторних та практичних заняттях студенти можуть отримати максимально 47 балів.

*самостійної роботи:*

презентація результатів творчого завдання максимально оцінюються в 3 бали. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за демонстрацію презентацій 6 балів.

домашні завдання. Передбачено 4 домашні завдання з максимальними оцінками 2 та 3. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за домашні завдання складає 7 балів.

За самостійну роботу студенти можуть отримати максимально 13 балів.

#### **Підсумковий контроль:**

знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається з 10 тестових запитань та 3 практичних задач (ситуаційної, діагностичної та евристичної).

За правильні відповіді на тестові запитання студенти можуть отримати максимально 5 балів, тобто, по 0,5 бали за кожне тестове запитання. За правильне виконання ситуаційного та діагностичного завдання студенти можуть отримати максимально по 10 балів. За правильне виконання евристичного завдання студенти можуть отримати максимально 15 балів.

Практичні завдання передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень підготовки і компетентності студента з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімум можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 35 та мінімум можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

### Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Форми оцінювання та розподіл балів наведено в таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».



**Рейтинг-план навчальної дисципліни**

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал	
1	2	3	4	5	
<b><i>Аудиторна робота</i></b>					
<b>Тема 1. Сутність безпеки в міжнародних відносинах</b>	Лекція	Лекція за питаннями: 1.1. Сутність та зміст понять «небезпека» та «безпека». 1.2. Еволюція уявлень про безпеку. 1.3. Глобальні загрози. 1.4. Міжнародна безпека. 1.5. Колективна безпека. 1.6. Регіональна безпека	Експрес-опитування		
	Практичне заняття	Види безпеки: силова, воєнна, міжнародна, психологічна, інформаційна, демографічна, національна, регіональна, колективна, глобальна	Індивідуальне опитування	2	
	<b><i>Самостійна робота</i></b>				
	Питання та завдання для самостійного опрацювання	Пошук, підбір та вивчення літературних джерел за тематикою заняття. Створення словника за видами безпеки.	Перевірка домашніх завдань		
<b><i>Аудиторна робота</i></b>					
<b>Тема 2. Глобальна безпека</b>	Лекція	Лекція за питаннями: 2.1. Сутність і природа глобалізації. 2.2. Визначення поняття «глобальна безпека». 2.3. Парадокси глобальної та регіональної безпеки. 2.4. Екологічні проблеми людства. Глобальна екологічна безпека. 2.5. Тероризм як загроза глобальній та національній безпеці.	Активна робота на парі		
	Лабораторне заняття	Проблеми тероризму, терору, ядерного стримування та екологічні проблеми	Активна робота на парі	2	
	<b><i>Самостійна робота</i></b>				
	Питання та завдання для самостійного опрацювання	Пошук, підбір та вивчення літературних джерел за тематикою заняття. Систематизація та критичний аналіз літературних джерел	Перевірка домашніх завдань		

Тема 3. Міжнародні конфлікти та війни як основна загроза регіональній безпеці	<b>Аудиторна робота</b>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 3.1. Міжнародна політика як одна із сфер суспільного життя, її конфліктність 3.2. Загальна характеристика війн та їх класифікація	Експрес-опитування	
	Практичне заняття	Аналіз місця країн на міжнародній політичній арені, їх конфліктність	Активна робота на парі	2
	<b>Самостійна робота</b>			
	Питання та завдання для самостійного опрацювання	Пошук, підбір та вивчення літературних джерел за тематикою заняття. Міжнародні конфлікти.	Перевірка домашніх завдань	
	<b>Аудиторна робота</b>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 3.3. Локальні війни як складова міжнародних конфліктів холодної війни. Втручання великих держав у внутрішні справи інших країн 3.4. Врегулювання воєнних конфліктів сучасності.	Експрес-опитування	
	Практичне заняття	Аналіз місця країн на політичній міжнародній арені. До складу яких міжнародних організації входить обрана країна? Як позиціонує себе в світі та регіоні з позиції забезпечення безпеки?	Активна робота на парі	2
		Контрольна робота	Контрольна робота	5
	<b>Самостійна робота</b>			
Питання та завдання для самостійного опрацювання	Аналіз міжнародних відносин обраної країни з Україною.	Перевірка домашніх завдань	2	

<b>Тема 4.</b> Роль міжнародних організацій в формуванні та трансформації системи міжнародної безпеки	<b>Аудиторна робота</b>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 4.1. Поняття права міжнародної безпеки. 4.2. Роль Організація Об'єднаних Націй в формуванні системи міжнародної безпеки. 4.3. Трансформаційні зміни в безпековій діяльності Організації Північноатлантичного договору (НАТО). 4.4. НАТО та Європейський Союз: співробітництво і безпека. 4.5. Роль міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів.	Активна робота на парі	
	Лабораторне заняття	НАТО, ОБСЄ, ЄС в безпекових питаннях. Роль міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів.	Активна робота на парі	2
	<b>Самостійна робота</b>			
	Питання та завдання для самостійного опрацювання	Пошук, підбір та вивчення літературних джерел за тематикою заняття. Систематизація та критичний аналіз літературних джерел.	Перевірка домашніх завдань	2
	<b>Аудиторна робота</b>			
<b>Тема 5.</b> Нормативно-правові та інституційні засади реалізації політики безпеки України	Лекція	Лекція за питаннями: 5.1. Нормативно-правові документи забезпечення національної безпеки України. 5.2. Засади національної безпеки України. 5.3. Поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов.	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Нормативно-правові документи забезпечення національної безпеки України	Активна робота на парі	2
	<b>Самостійна робота</b>			
	Питання та завдання для самостійного опрацювання	Пошук, підбір та вивчення літературних джерел за тематикою заняття. Відповіді на запитання для самодіагностики.	Перевірка домашніх завдань	
	<b>Аудиторна робота</b>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 5.4. Пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки. 5.5. Повноваження та компетенція органів влади в Україні в сфері безпеки.	Активна робота на парі	
Практичне заняття	Пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки.	Активна робота на парі	2	

		Написання есе	Написання есе, або наукової статті	10
	<b>Самостійна робота</b>			
	Питання та завдання для самостійного опрацювання	Пошук, підбір та вивчення літературних джерел за тематикою заняття. Систематизація та критичний аналіз літературних джерел	Презентація результатів	3
<b>Тема 6. Україна та проблеми безпеки в рамках ООН та ОБСЄ</b>	<b>Аудиторна робота</b>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 6.1. Історія створення та засади діяльності ОБСЄ 6.2. Міжнародні миротворчі операції 6.3. Умови участі України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки.	Проблемна лекція	2
	Лабораторне заняття	Важливість для України співробітництва в сфері безпеки з міжнародними організаціями.		
	<b>Самостійна робота</b>			
	Питання та завдання для самостійного опрацювання	Пошук, підбір та вивчення інформаційних джерел за тематикою заняття.	Перевірка домашніх завдань	
<b>Тема 7. Україна в європейській та євроатлантичній системах безпеки</b>	<b>Аудиторна робота</b>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 7.1. «Жорсткі» та «м'які» загрози міжнародній безпеці. 7.2. Співробітництво України та ЄС в сфері безпеки.	Активна робота на парі	
	Практичне заняття	Загрози національній безпеці України. Національні інтереси.	Опитування	2
			Контрольна робота	5
	<b>Самостійна робота</b>			
	Питання та завдання для самостійного опрацювання	Виконання завдання за темою заняття.	Презентація результатів	3
	<b>Аудиторна робота</b>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 7.3. Безпекове співробітництво України з країнами Центрально-Східної та Південно-Східної Європи. 7.4. Взаємодія Україна – НАТО.	Експрес-опитування	
	Практичне заняття	Актуальні політичні новини щодо забезпечення національної безпеки України.	Активна робота на парі	2
Колоквіум			7	
<b>Самостійна робота</b>				

	Питання та завдання для самостійного опрацювання	Пошук, підбір та вивчення інформаційних джерел за тематикою заняття.	Перевірка домашніх завдань	3
Іспит				40

### Рекомендована література

#### Основна

1. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Регіональна та національна безпека», укладач Іващенко Г. А. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5353>

#### Додаткова

2. Горбулін В. П. Засади національної безпеки України : підручник / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. - К. : Інтертехнологія, 2009. – 272 с.
3. Національна безпека України: стратегічні пріоритети та шляхи їх реалізації: матеріали круглого столу / за ред. О.В. Литвиненко. – К.: Нац. ін-т стратег. досліджень, 2011. – 64 с.
4. Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 366 с.
5. Барабанов О. Н. Современные глобальные проблемы мировой политики / О. Н. Барабанов, С. С. Веселовский, В. А. Голицын ; ред. М. М. Лебедева. – М. : Аспект Пресс, 2009. – 255 с.
6. Бегма В. М. Оборонна політика України на початку ХХІ століття : аналітична доповідь / В. М. Бегма . – К. : НІСД, 2010. – 72 с.
7. Горбулін В. П. Засади національної безпеки України : підручник / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. - К. : Інтертехнологія, 2009. – 272 с.
8. Горбулін В. П. Системно-концептуальні засади стратегії національної безпеки України : / А. Б. Качинський. - К. : ДП "НВЦ "Євроатлантикінформ", 2007. - 592 с.
9. Ліпкан В.А. Національна безпека і національні інтереси України. – К.: КНТ, 2006. – 68 с.
10. Политология : учебное пособие для иностранных студентов / О. Н. Кузь, И. В. Жеребятникова, Д. С. Коротков и др. – Х. : Изд. ХНЭУ им. С. Кузнеця, 2014. – 192 с.
11. Ситник Г. П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки : навч. посіб. / Г. П. Ситник, В. І. Абрамов, Д. Я. Кучма ; за заг. ред. Г. П. Ситника : у 3 ч. Ч.1 : Філософсько-методологічні та системні основи забезпечення національної безпеки. – К. : НАДУ, 2009. – 248 с.
12. Ситник Г. П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки : навч. посіб. / Г. П. Ситник, В. І. Абрамов ; за заг. ред. Г. П. Ситника : у 3 ч. Ч. 2 : Методологічні основи державного управління національною безпекою. - К. : НАДУ, 2009. – 240 с.
13. Ситник Г. П. Концептуальні та організаційні засади забезпечення національної безпеки : навч. посіб. / Г. П. Ситник. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 120 с.
14. Ситник Г. П. Національна безпека України: теорія і практика : навч. посіб. / Г. П. Ситник, В. М. Олуйко, М. П. Вавринчук ; за заг. ред. Г. П. Ситника. - Хмельницький ; К. : Кондор, 2007. - 616 с.
15. Власюк О. С. Український соціум / О. С. Власюк, В. С. Крисаченко, М. Т. Степико. – К. : Знання України, 2013. – 791 с.
16. Безпека міжнародна // Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. За ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2015.
17. С. В. Гринько. Безпека міжнародна // Українська дипломатична енциклопедія : у 2-х т. / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. – К.: Знання України, 2004 – Т. 1 – 760 с. – ISBN 966-316-039-X.

#### Інформаційні ресурси

18. Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу : [www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua).

19. Офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України. . – Режим доступу : <http://www.rnbo.gov.ua/>

20. Навчальна дисципліна «Регіональна та національна безпека». – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5353>